

تدریس کیفی در آموزش عالی

(مفاهیم، مدل‌ها، خط‌مشی‌ها و معیارهای تحقق آن)

نویسندگان:

دکتر محمد رضا یوسف زاده چوسری

دانشیار دانشگاه بوعلی سینا همدان

دکتر علی محبی

دانشیار دانشگاه علوم انتظامی امین

موضوع: ساه مرادی

دانشجوی دکتری دانشگاه بوعلی سینا همدان

دانشگاه علوم انتظامی امین

۱۳۹۵

دانشگاه علوم انتظامی امین

تدریس کیفی در آموزش عالی (مفاهیم، مدل‌ها، خط‌مشی‌ها و معیارهای تحقق آن)

نویسندگان: محمدرضا یوسف زاده چوسری، علی محبی، مرتضی شاه مرادی

ناظر علمی: دکتر غلامرضا حاجی حسین نژاد

ناشر: دانشگاه علوم انتظامی امین

چاپ: اول، ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰ ریال

لیتوگرافی، چاپ و ویرایش: چاپخانه دیجیتال کهن

نشانی دانشگاه: تهران - ابتدای بزرگراه شهید خرازی - خیابان شهید جدی اردبیلی - دانشگاه علوم انتظامی

امین - ۴۸۹۳۱۲۹۳

سرشناسه: یوسف‌زاده، محمدرضا، ۱۳۴۷

عنوان و نام پدیدآور: تدریس کیفی در آموزش عالی (مفاهیم، مدل‌ها، خط‌مشی‌ها و معیارهای تحقق

آن)/محمدرضا یوسف زاده چوسری، علی محبی، مرتضی شاه مرادی.

مشخصات نشر: تهران: دانشگاه علوم انتظامی امین، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۸۷ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۳-۱۱۲-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: تدریس اثربخش

موضوع: کیفیت فراگیر در آموزش عالی

شناسه افزوده: شاه‌مرادی، مرتضی، ۱۳۶۶ -

رده بندی کنگره: LB۱۰۲۵/۱۳۹۴۳/ت۴۸۶/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۴۴۹۴۱

موضوع: تدریس -- روش‌شناسی

شناسه افزوده: محبی، علی، ۱۳۴۹ -

شناسه افزوده: دانشگاه علوم انتظامی امین

رده بندی دیویی: ۱۰۲/۳۷۱

سخن ناشر

کسب علم و دانش و تلاش برای بهره‌گیری از علوم جدید و بومی‌سازی آن برای رفع نیازهای علمی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی به منظور اعتلای اقتدار امت اسلامی از توصیه‌های مهم اسلام است. علوم پلیسی که همگام با پیشرفت بسیاری از علوم محض و تلفیق آنها با یکدیگر، روز به روز نو می‌شود و مرزهایی تازه از دانش می‌سازد، از جمله علمی است که درخت آفرین کشورمان در حال رشد و نمو و ثمر دادن است.

تألیف آثار علمی، محسوسه و معتبر و اشاعه مفاهیم آنها از جمله رهیافت‌های کارآمد و اثربخش است که می‌توان در سایه آن بستری مناسب برای بهره‌گیری از تجربه‌های ارزشمند و دانش بومی هم‌گام و کارشناسان علوم پلیسی در کشورمان ساخت. بدیهی است اندیشمندان، خبر دان و کارشناسان امور پلیسی داخلی می‌توانند با تلفیق همگن تجربه‌های خود با علوم و تجربه‌های کارشناسان علوم پلیسی دیگر کشورها باعث پیشبرد دانش پلیسی در کشور شوند. امید است با نشر آثار تألیفی از این دست، گامی هر چند کوچک در این مسیر بلند برداریم و نویسندگان، محققان، کارشناسان و استادان را برانگیزانیم تا تجربه‌ها و توان علمی خود را متبلو کنند و اشاعه دهند.

اشاء الله دانشگاه علوم انتظامی امین

فهرست مطالب

	مقدمه
	فصل ۱. مفاهیم عمومی
۲	مقدمه
۲	تدریس
۳	تربیت و آموزش
۵	تدریس با کیفیت، تدریس خوب، تدریس موفق
۷	محیط فراهم‌یادگیری پسند
۷	جمع‌بندی
	فصل ۲. تئیدشناس مفهوم کیفیت در آموزش عالی
۱۰	مقدمه
۱۱	مفهوم کیفیت به‌طور عام
۱۲	تعابیر مختلف از کیفیت در آموزش عالی
۲۱	پیشینه و خاستگاه کیفیت گرایی در آموزش عالی
۲۳	نظریه‌های مربوط به کیفیت در آموزش عالی
۲۵	پیش‌بایسته‌های تحقق کیفیت در آموزش عالی
	فصل ۳. مدل چند دینفعی بهبود کیفیت برنامه‌ریزی درسی آموزش عالی
۳۰	مقدمه
۳۲	مدل چند دینفعی بهبود کیفیت برنامه‌ریزی درسی آموزش عالی
۳۷	مراحل مدل
۳۷	گام‌های فاز A: برنامه‌ریزی کیفی
۳۹	گام ۱: تجزیه و تحلیل بازار
۳۹	گام ۲: برنامه‌ریزی درسی
۴۴	گام ۳: طراحی و تدوین برنامه یادگیری
۴۴	فاز B: اجرای سیستم مدیریت کیفیت
۴۴	گام ۴: ارائه برنامه
۴۵	فاز C: ارزیابی کیفیت

۴۶	گام ۵: سنجش و تعدیل برنامه
۴۶	گام ۶: ارزشیابی برنامه
۴۷	جمع‌بندی
	فصل ۴. واکاوی تدریس کیفی در آموزش عالی
۵۰	مقدمه
۵۱	مفهوم تدریس کیفی
۵۷	ضرورت‌های تدریس کیفی در دانشگاه
۵۹	پارادایم‌های جدید تدریس کیفی
۶۱	عناصر کلیدی مورد توجه در تدریس کیفی
۶۳	جمع‌بندی
	فصل ۵. خنثه شی‌ها ل تحقق تدریس کیفی
۶۶	مقدمه
۶۷	خط‌مشی شماره ۱. افزایش سطح آگاهی درباره تدریس کیفی
۷۴	خط‌مشی شماره ۲. رشد و پرورش فرهنگ برتر
۷۹	خط‌مشی شماره ۳. دخالت دادن ر مشارکت دانش‌جویان در تصمیم‌سازی‌ها
۸۹	خط‌مشی شماره ۴. سازمان‌دهی تغییر و ره‌ری تدریس
۹۵	خط‌مشی شماره ۵. تدوین خط‌مشی‌های ساز انی مناسب با ترغیب تدریس کیفی
۱۰۳	خط‌مشی شماره ۶. برجسته نمودن ابداعات به‌عنوان یک عامل تغییر
۱۱۲	خط‌مشی شماره ۷. بررسی و ارزیابی مداوم بازده‌ها، پیامدها و تأثیرات
	فصل ۶. عوامل زمینه‌ساز تدریس کیفی
۱۲۰	مقدمه
۱۲۰	متغیرها و مؤلفه‌های تعیین کننده کیفیت تدریس
۱۲۵	الف) نقش مدرسان در فرایند تدریس
۱۲۷	۱. مهارت‌های حرفه‌ای مدرس
۱۲۸	۲. ویژگی‌های شخصیتی - اخلاقی مدرس
۱۲۹	۳. ویژگی‌های شغلی مدرس
۱۲۹	۴. ویژگی‌های جمعیت شناختی مدرس

۱۲۹	ب) نقش یادگیرنده در تدریس کیفی
۱۳۰	ج) نقش محیط در تدریس کیفی
۱۳۱	د) نقش تعاملی مدرس، دانشجو محیط در تدریس کیفی
۱۳۲	وظایف و مسؤولیت‌های مدرس
۱۳۴	صلاحیت‌های ضروری مدرسی
۱۳۴	الف) صلاحیت‌های عمومی
۱۳۵	ب) صلاحیت‌های تخصصی
۱۳۶	ج) صلاحیت‌های تربیتی
۱۳۷	ارتباط بین صلاحیت‌های سه‌گانه
۱۳۹	جمع‌بندی
	فصل ۷. تربیت مدرس حرفه‌ای و تدریس کیفی
۱۴۲	مقدمه
۱۴۳	ویژگی‌های مدرس حرفه‌ای
۱۴۴	عنصر اول: آگاهی مدرس از خود و دنیای خود
۱۴۵	عنصر دوم: آشنایی مدرس با فراگیری و شیوه یادگیری آن‌ها
۱۴۶	عنصر سوم: استفاده مدرس از برنامه‌ریزی آموزشی و بازخورد کیفی
۱۴۷	عنصر چهارم: برقراری ارتباط اثربخش با فراگیران
۱۴۸	عنصر پنجم: استفاده از مهارت‌های مدیریت کلاس
۱۴۹	عنصر ششم: بهبود مداوم دانش و عمل حرفه‌ای مدرس
۱۵۰	عنصر هفتم: حضور مدرس در جامع ملی و بین‌المللی حرفه‌ای
۱۵۰	راه‌کارهایی تربیت مدرس حرفه‌ای در مراکز تربیت نیروی انسانی
۱۵۱	تمسک به رویکرد طبیعت‌گرایانه در گزینش مدرسان
۱۵۲	تمسک به رویکرد سازنده‌گرایانه در آموزش مدرسان
۱۵۳	تمسک به رویکرد ماورای فردی در پایش مدرسان
۱۵۴	جمع‌بندی
	فصل ۸. راهنمای عملی ارزشیابی میزان تحقق خط‌مشی‌ها
۱۵۶	مقدمه

- ۱۵۸ سؤالات خطمشی شماره ۱. افزایش سطح آگاهی درباره تدریس کیفی
- ۱۶۰ سؤالات خطمشی شماره ۲. رشد و پرورش مدرسان برتر
- ۱۶۳ سؤالات خطمشی شماره ۳. مشارکت دانشجویان
- ۱۶۵ سؤالات خطمشی شماره ۴. سیستم مدیریت هدایت و تغییر تدریس
- ۱۶۸ سؤالات خطمشی شماره ۵. هماهنگی خطمشی‌های سازمانی برای افزایش تدریس کیفی
- ۱۷۰ سؤالات خطمشی شماره ۶. برجسته نمودن ابداعات و طرح‌های ابتکاری به‌عنوان یک محرک تغییر
- ۱۷۲ سؤالات خطمشی شماره ۷. ارزیابی
- ۱۷۵ فهرست منابع

مقدمه

آموزش عالی در دهه‌های اخیر با چالش‌ها و مسائلی مانند کلاس‌های مجازی، ارتباطات جهانی، اقتصاد جهانی، کلاس‌های مشارکتی، نهضت حقوق مشتری یا مخاطب، یادگیری‌های درهم تنیده، آموزش مبتنی بر تجربه، سازمان یادگیرنده، آموزش بدون مرز، بومی سازی و پاسخ‌گویی به نیازهای بومی و منطقه‌ای مواجه بوده و این مسائل موجب شده که نظام‌های آموزش عالی در صدد باز تعریف، بازنگری، اصلاح و تغییر رسالت‌ها و اهداف و فرایندهای خود برآیند و در این باز تعریف کیفیت، یکی را محور اصلی فعالیت‌های خود قرار دهند. بر این اساس تمسک به استانداردهای کیفی و ارتقای مستمر کیفیت آموزش عالی از اولویتهای بنیادین نظام‌های آموزش عالی قلمداد شود.

در شرایط متحول جهانی تعلیم و تربیت به‌طور عام و مؤسسات آموزش عالی به‌طور خاص نقش بسیار مهمی را در توسعه جوامع دارند. یکی از چالش‌های فرا روی مؤسسات آموزش عالی اهتمام تک‌بعدی به مسائل سخت‌افزاری و عدم توجه به بعد محتوایی و باورآفرینی است. اکثر مدیران و مسئولین دانشگاه‌ها بخش مهمی از انرژی خود را صرف مسائل فیزیکی و تأسیسات می‌کنند و کمتر به تدریس اساتید و کیفیت یادگیری دانشجویان توجه می‌کنند. در بحث ساختار سازمانی دانشگاه نیز عملاً جایگاهی برای برنامه‌ریزی درسی و کیفیت یاددهی یادگیری تدارک دیده نشده و تنها به ارزشیابی دانشجویان از اساتید به‌عنوان تنها معیار کیفیت تدریس اساتید بسنده می‌شود. تدریس کیفی در آموزش عالی نیازمند برنامه‌ریزی و مدل پردازی صحیح و بدیع است. در ادبیات برنامه‌ریزی آموزش عالی و مباحث مربوط به کیفیت مدل‌های

متنوعی جهت تحقق کیفیت توسط صاحب نظران مورد واکاوی قرار گرفته است. در این کتاب ضمن کالبد شکافی مفهوم کیفیت در آموزش عالی، مدل برنامه ریزی درسی چند دینفعی، تدریس کیفی و اصول ویژگی های آن، خط مشی های مفید و کاربردی تحقق تدریس کیفی، مدرس حرفه ای و جایگاه آن در تدریس کیفی و عوامل زمینه ساز تحقق تدریس کیفی مورد بحث و بررسی قرار گرفته و در پایان معیارها، شاخص و چک لیست های ارزشیابی تحقق خط مشی ها معرفی شده است. بدون شک این اثر خالی از ایراد و اشکال نیست. لذا مستندی است صاحب نظران، اندیشمندان، اساتید محترم، دانشجویان گرامی و کلیه افراد علاقه مندان لطرات صائب و ارزشمند خود را به آدرسهای الکترونیکی: shahmoradi.morteza@yahoo.com و human47@gmail.com و mohebbiarr@yahoo.com ارسال فرمایند تا در چاپ بعدی مورد استفاده قرار گیرد.

محمدرضا یوسف زاد چوسری دانشیار (دانشگاه بوعلی سینا همدان)

علی محبی (دانشگاه علوم انتظامی)

مرتضی شاه مرادی (دانشجوی دکتری دانشگاه بوعلی سینا همدان)